

Elevfordeling: Løs udfordringerne lokalt

De få steder i landet, hvor der er en skævhed i elevsammensætningen på erhvervsgymnasier, skal udfordringerne løses lokalt, så det påvirker færrest mulige skoler og elever. DEG-L foreslår, at de erhvervsgymnasiale uddannelser fremover ikke omfattes af en central algoritmebaseret elevfordelingsmodel.

I forhold til den politiske aftale af 10. juni 2021 om en elevfordeling på de gymnasiale uddannelser skal en ny elevfordelingsaftale løse to udfordringer:

1. Sikre bedre elevfordeling i de større byer, så man undgår en skæv elevsammensætning
2. Sikre bedre elevgrundlag for gymnasierne i tyndtbefolkede egne af Danmark.

Den 1. juni i år offentliggjorde Børne- og Undervisningsministeriet et notat med resultat af fordelingen af ansøgere til de gymnasiale uddannelser i 2023, hvor de erhvervsgymnasiale uddannelser hhx og htx som noget nyt var med i elevfordelingen.

Aftalen løser ikke problemerne

I forhold til resultatet og den proces skoler, elever og forældre har været igennem er hovedkonklusionen, at elevfordelingen ikke har flyttet nogen elever på det erhvervsgymnasiale område, og ej heller har løst de udfordringer aftalen er sat i verden for at løse.

Den største udfordring på de erhvervsgymnasiale uddannelser har været at sikre elevgrundlaget på de mindre afdelinger. På hhx er kun hver 10. ledige plads blevet besat via elevfordelingsaftalen. På htx er reelt set ingen af de mange ledige pladser blevet besat. Samlet set har elevfordelingsaftalen ikke haft nogen konsekvenser for elevfordelingen på de erhvervsgymnasiale uddannelser, når der lige ses bort fra nogle rokeringer på hhx i hovedstaden, som i øvrigt primært er foregået internt på en skole med flere afdelinger. Hver fjerde stol står tom på landets små gymnasier. Tilsammen har de 52 mindre erhvervsgymnasier (defineret ved en kapacitet på tre klasser eller under) fået fordelt 30 elever. Resultatet er 800 ledige pladser.

Kun få erhvervsgymnasiale afdelinger har mere end 30 procent ikke-vestlige ansøgere. Elevfordelingen har stor set ikke rokket ved denne sammensætning og disse afdelinger oplever i øvrigt ikke segregeringsproblemer.

Den væsentligste konsekvens for erhvervsgymnasierne har været, at skolerne i år langt senere har fået besked om antal ansøgere, og om hvem de er. Planlægningen af det kommende skoleår er dermed kommet langt senere i gang. Det gør det bl.a. sværere at få planlagt bl.a. SPS-støtte til de elever, der skal have det. Altså får en gruppe af lidt mere udsatte elever en dårligere start i gymnasiet, end de kunne have fået. Desuden giver den sene afklaring skolerne tvivl om klasseantal og risiko for langsommere tilpasning

både op og ned af personale, og derved potentielt tab af økonomiske ressourcer, som ellers over tid kan komme eleverne bedre til gavn.

En anden væsentlig konsekvens er, at det er skolerne, der har skulle finansiere de mere end 200 mio. kr., som elevfordelingen koster over en årrække og knap 25 mio. kr. årligt til administration mv. For et gymnasium med godt 1.000 elever betyder det 300.000 kroner mindre hvert år til at lave undervisning for.

De fleste mindre hhx- og htx-afdelinger ligger i tyndt befolkede områder med en vigende demografisk udvikling. En central elevfordelingsaftale løser ikke deres udfordringer med for få ansøgere.

Løsningerne skal findes lokalt

På baggrund af erfaringerne fra årets elevfordeling mener DEG, at løsningen på lokale udfordringer ikke skal findes i en central fordelingsmodel, der lægges ned over alle skoler i hele landet.

Løsningen må være at tage udgangspunkt i de steder, hvor der er problemer, og løse dem lokalt – og på den baggrund foreslår DEG, at de erhvervsgymnasiale uddannelser fremover ikke omfattes af en central algoritmebaseret elevfordelingsmodel.

De få steder, hvor der er skævhed i elevsammensætningen på erhvervsgymnasier, skal det løses lokalt, og hvor det går ud over færrest mulige skoler og elever.

At kapaciteten på nul-optagsskolerne håndteres særskilt, og at skolerne får mulighed for at modtage elever igen fra 2024, og således undgår lukning. Skolerne skal sikres et elevgrundlag, der tillader dem at drive et fagligt og økonomisk bæredygtigt udbud med høj kvalitet – om nødvendigt med hjælp til rekruttering.

I forhold til at løse udfordringer med fordeling af elever i udkanten lægges der op til, at der kan ske en lokal kapacitetsstyring i områder, hvor der er behov for et lokalt udbud, men hvor lokale elever søger længere væk mod større byer. Den lokale styring bør foretages i dialog mellem skolerne i området, men med en stærk part for bordenden og med et klart mandat fx ministeriet.

Ved lokale problemer med manglende søgning og elever bør der kigges på om udfordringer kan løses lokalt ved at fusionere, oprette campuskoler eller udlægge udbud. Det bør derfor også gøres mere attraktivt at fusionere, oprette campuskoler og udlægge udbud. Erhvervsskolerne har netop løst udfordringen med små udbud i mange år ved at lægge udbud sammen og udvise fleksibilitet i tildeling og justering af kapacitet samt deling af lokaler og undervisere mellem uddannelser. Som et incitament hertil, bør grundtilskuddet bibeholdes ved fusion. Derved sikres attraktive tilbud til mangfoldigheden af elever i lokalområdet, om de ønsker at gå på stx, hf, hhx, htx, eud eller eux.

Udfordringer for skoler, der oplever en skæv elevsammensætning

I forhold til at løse evt. udfordringer for skoler, der oplever en skæv elevsammensætning, lægges der op til at tage udgangspunkt i nogle af de principper, som ekspertgruppen for elevfordeling lagde til grund i deres model 3 – Lokale elevfordelingsregler. Det gælder bl.a. princippet om, at der skal findes lokale løsninger for de skoler, der oplever udfordringer med skæv elevsammensætning. Hvis der måtte være enkelte afdelinger, der har problemer med segregering, skal der findes gode lokale løsninger i dialog med

disse afdelinger. Eventuelle segregeringsproblemer løses ikke og vil ikke blive løst i en central elevfordelingsalgoritme.

Det er vigtigt, at skoler der oplever tilfredsstillende søgning, faglighed, gennemførelse og trivsel samt afspejler befolkningssammensætningen i lokalområdet ikke automatisk omfattes af elevfordeling selvom skolen har en meget høj andel af elever med ikke vestlig baggrund.

Der er i dag knap 30 procent flere med anden etnisk herkomst, der tager en gymnasial uddannelse end for 10 år siden. Det er væsentligt, at der fortsat støttes op om at få denne målgruppe godt igennem gymnasietiden og der lægges vægt på at igangsættes lokale greb fremfor en central elevfordeling, f.eks. følgende løsninger:

- Fusion/campusdannelse
- Tilføje nye uddannelser til institutionen. Uddannelser, der har et andet elevrekrutteringsgrundlag
- Tilføje nye studieretninger/andre tilbud, der har et andet elevrekrutteringsgrundlag. Det kunne f.eks. være et Team Danmark tilbud
- Understøtte udvikling af studiemiljøet, så gymnasiets attraktivitet øges for andre typer af elever
- Omlægge det sociale taxameter, så der tilføres flere midler til at hjælpe skoler med udfordringer i elevsammensætningen.

Endvidere lægger DEG vægt på, at en politisk aftale om elevfordeling følges op af en forpligtende intention om en taxameterreform, der har fokus på en ligestilling af taxametrene på sammenlignelige uddannelser, og giver et bæredygtigt økonomisk grundlag for at drive erhvervsskole og erhvervsgymnasialt udbud – også i udkanten.

DEG vil tage dialog med ministeriet, om hvordan det lovgivningsmæssigt og systemmæssigt kan gøres muligt, at erhvervsgymnasierne ikke omfattes af en central elevfordelingsalgoritme, men at der alene sker elevfordeling de steder, hvor der lokalt er udfordringer.

DEG mener, at løsningen fortsat vil kunne:

- Sikre, at flest mulige unge påbegynder og gennemfører en ungdomsuddannelse og elevens uddannelsesvalg respekteres.
- Løse udfordringer med fordeling af elever i udkanten lægges der op til, at der kan ske en lokal kapacitetsstyring i områder
- Sikre, at elevens frie valg respekteres, og så mange som mulig får opfyldt deres 1. prioritet og den strategiske søgning minimeres
- Sikre målrettede elevfordelingsløsninger på de få skoler, som kan være udfordret på elevsammensætning og søgning – dvs. målrettede og lokale løsninger.
- Sikre at kriterier for elevfordeling bliver mere enkle og forklarlige for elever, forældre og skoler
- Skal tage højde for, at de erhvervsgymnasiale udbud ligger med længere afstand og generelt udbydes færre steder

Baggrund

Regeringen har allerede ændret den politiske elevfordelingsaftale fra juni 2021 ved at fjerne forældreindkomst som fordelingskriterium, og ved at fordelingszonerne fjernes. Fordeling af elever sker i stedet for efter afstandskriterie opgjort på elevernes rejsetid. De resterende dele af fordelingsmodellen er i udgangspunktet den ”stramme” kapacitetsstyring. Følgende fremgår af regeringsgrundlaget:

”Tilbageerulle aftalen om elevfordeling fra juni 2021, så kriteriet om forældres indkomst i elevfordelingen på gymnasier ikke længere er gældende. Der skal i stedet fordeles efter transporttid. Regeringen vil gå videre med de tiltag, der sigter efter, at gymnasier i de mindre befolkede områder ikke lukker. Regeringen vil præsentere en ny model, der modvirker en skæv elevsammensætning især i de større byer.”